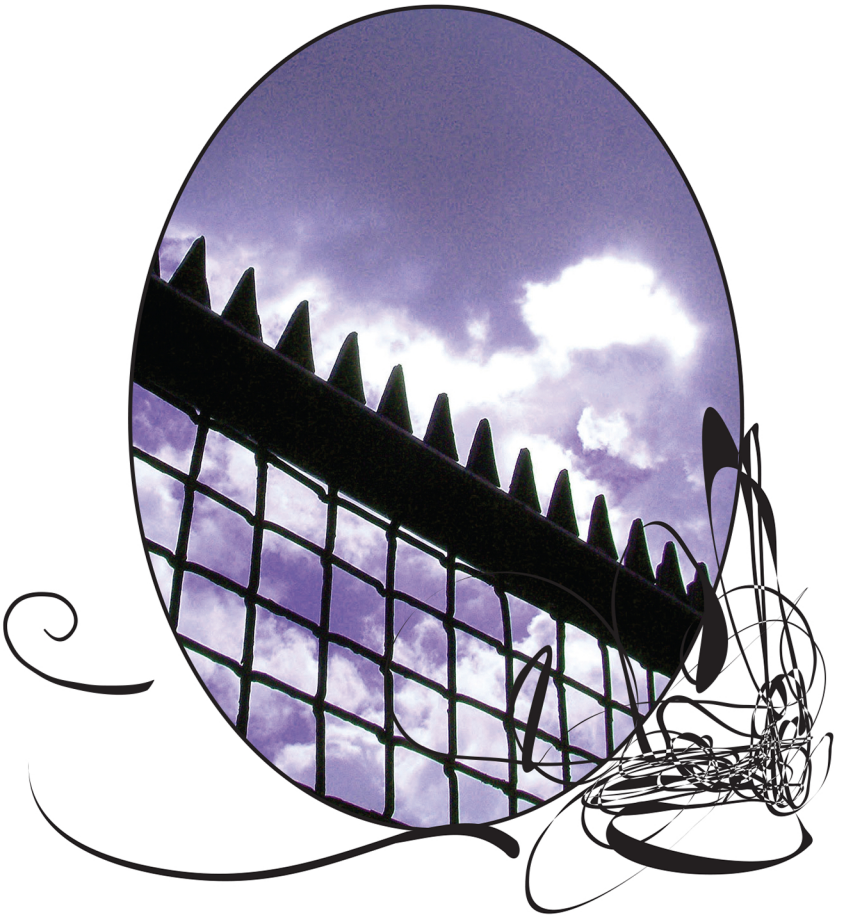

ÖZGÜR BİREY SINIRLI DEVLET

NEVZAT CAN

HECE

Nevzat CAN: 1969 yılında Şenkaya/Erzurum'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini müteakip, 1986 yılında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü'ne girdi. 1990'da mezun oldu. 1991 yılında Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde yüksek lisans yapmaya başladı. Aynı üniversitede 1998 yılında doktora öğrenimini tamamladı. Halen, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Ayn Rand'ın Siyaset Felsefesi
ÖZGÜR BİREY
SINIRLI DEVLET

NEVZAT CAN

HECE YAYINLARI

Hece Yayınları: 114
İnceleme: 40

Birinci Basım: Mayıs 2005
© Hece Yayınları

Kapak Tasarımı: Sarakusta
Dizgi: HECE
Düzelti: Kasım Gezen
Teknik Hazırlık: HECE
Baskı: Öncü Basımevi

ISBN: 975-8274-96-1

HECE YAYINLARI
Konur Sk. No: 39/1 Kızılay/Ankara
Yazışma: P.K. 79 Yenışehir/Ankara
Telefon: (0 312) 419 69 13
Fax: (0 312) 419 69 14
e-posta: hecedergi@yahoo.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ /	7
GİRİŞ /	9
I. BÖLÜM	
AYN RAND'IN HAYATI VE ESERLERİ /	35
II. BÖLÜM	
AYN RAND'IN İNSAN ANLAYIŞI /	55
1. İkinci El İnsanların Doğası ve Özgeci Öğretiler /	64
2. Ruh ve Beden Mistikleri /	80
3. Rasyonel Birey-Rasyonel Bencillik /	162
III. BÖLÜM	
AYN RAND'IN LİBERTERYEN SİYASETİ /	131
1. Bireysel Hakların Mutlaklığı /	135
2. Kolektif Haklar ve Akıldışının Siyaseti Olarak Devletçilik /	149
3. Hakların Koruyucusu Olarak Sınırlı Devlet /	170
4. Toplumsal Sistem Olarak Kapitalizm ve Ahlak /	183
SONUÇ /	207
KAYNAKÇA /	231
DİZİN /	235

ÖNSÖZ

Siyaset felsefesi, çekici olduğu denli zor bir inceleme alanıdır da. Zordur, çünkü onun temel kavramları filozofların çalışmalarından olduğu kadar, siyasal tartışmalardan da payını alarak şekillenmektedir. Siyaset felsefesi, bizim ortak yaşamımızın, siyasal kurumlarımızın, ekonomik sistemimiz ve aile yaşam tarzımız gibi toplumsal etkinliklerimizin en iyi nasıl düzenleneceği üzerine felsefi bir refleksiyon olarak tanımlanabilir. Geleneksel anlamda siyaset felsefesi, yönetsel kurumlar ve yönetimle bireyler arasındaki ilişkiyle ilgili sorunları ele alıp incelemektedir. Bir başka ifadeyle siyaset felsefesi, zorlayıcı ya da yaptırım gücü olan kurumların gerekçelendirilmesi ve doğasına ilişkin bir çalışmadır. Aileden ulus-devlete ve uluslararası örgütlerden dünya çapındaki kuruluşlara kadar uzanan çok sayıda zorlayıcı kurum ve kuruluştan söz edilebilir. Yaptırım gücüne sahip olan bu kurumlar, üyelerinin rızasına dayalı olarak oluştukları için onlar üzerinde meşru siyasal otoriteye sahiptir.

Geleneksel siyaset felsefesi, kamusal ve özel alan arasındaki ayrıma büyük önem atfetmektedir. Kamusal alan, yönetimin alanıdır. Özel alan ise ticaretin, resmî olmayan gönüllü kuruluşların, ailenin ve bireysel yaşamın alanıdır. Klasik siyaset felsefesi, özellikle kamusal alan ve kamusal alanla özel alan arasındaki sınırın ne olduğuyla ilgilenmektedir. Hatta özel olanın sahasını kendi ilgi alanının dışında bırakmaktadır. Ancak modern siyaset felsefesi geleneksel siyaset felsefesinin kendi alanını bu şekilde sınırlandırmasına şüpheyle bakmaktadır. Modern siyaset felsefesi, geleneksel ya da klasik siyaset felsefesinin sorularına ek olarak yeni soru-

ları da inceleme alanına dahil etmiştir.

Yirminci yüzyıl filozofu olan Ayn Rand, modern siyaset felsefi geleneğinde liberteryen akımın temsilcilerinden birisidir. Bizim bu çalışmamızda Ayn Rand'ı tercih etmemizin nedeni, filozofun ülkemizde son bir iki yıldır çevrilmeye başlayan romanlarıyla tanınmasına karşın, felsefi düşüncelerini bilimsel bir yöntemle derinliğine ortaya koyan herhangi bir çalışmanın olmamasıdır. Oysa filozofun romanlarının yanı sıra felsefesini ortaya koyduğu eserleri de bulunmaktadır. Çalışmanın asıl amacı liberteryen gelenek içerisinde yer alan filozofun siyasete ilişkin görüşlerini felsefi bir bakış açısıyla incelemektir. Çalışmamızda filozofun –mektupları da dahil– yazılı tüm eserlerine müracaat ettiğimiz gibi, onun felsefesini ortaya koyan çeşitli kaynaklardan da yararlanmış bulunuyoruz. Yapmış olduğumuz bu çalışmanın düşünsel ve siyasal yaşamımıza önemli katkıları olacağını umut ediyoruz.

Bu eserin hazırlanma aşamasında zaman zaman görüşlerine başvurduğum ve eseri tamamladıktan sonra okuma, dil ve anlam açısından gözden geçirme zahmetine katlanan öğretim üyesi arkadaşlardan M. Akkuş, M. Törenek, O. Atalay, F. Kılıç, O. K. Tavukçu, G. Atnur ve ayrıca düşünsel katkılarından dolayı dostum Y. Günler için teşekkür yetersiz kalır.

Dr. Nevzat CAN-2005

GİRİŞ

Siyasal olan şeylerin doğasının bilgisini edinme çabası olarak değerlendirilen siyaset felsefesinin ilk önce felsefe tarihlerinde ve edebî yapıtlarda ortaya çıktığı söylenebilir. Felsefi bir disiplin olan siyaset felsefesi, “devlet nedir, devletin doğası nedir, kimin ya da kimlerin toplumu yönetme hakkı vardır, yönetenle yönetilen arasındaki ilişkiler nasıl olmalıdır, en iyi yönetim biçimi nedir?” türünden sorulara cevap aramaktadır. Devletin doğası, iktidarın neliğine ilişkin sorular yalnızca siyaset felsefesi tarafından değil, siyaset bilimi tarafından da ele alınmakta ve cevaplandırılmaya çalışılmaktadır. Ancak, siyaset biliminin inceleme alanı daha çok, olanla, yani ontolojik bir sahaya sınırlandırılırken; siyaset felsefesinin soruları, hem olana hem de olması gerekene ilişkin sorulardır. Örneğin, siyaset bilimcisi, bir ülkede iktidarı elinde bulunduran kimdir, şeklinde ‘olan’a ilişkin soru sorarken; siyaset felsefecisi, bir ülkede kim ya da kimlerin iktidarı elinde bulundurması gerekir, biçiminde deontolojik sahaya ilişkin sorular sormaktadır. Geleneksel olarak siyaset bilimi, devletin oluşumu, karakteri ve amacıyla ilgili sorular çerçevesinde ortaya çıkarken,¹ siyaset felsefesi, öncelikli olarak sitenin ‘gerçek’ siyasetinde özsel olarak içerilmiş olan deneyim ve düşüncelerin doğası ve nasıl olmaları gerektiğine ilişkin sorular etrafında belirginlik kazanır. Bu nedenle siyaset felsefesi, “hem siyasal olan şeylerin, hem de doğru ya da iyi siyasal düzenin doğasını gerçekten bilmek isteyen bir girişim” ola-

---

¹ Jessica Kuper (edit), *Political Science and Political Theory*, Routledge&Kegan Paul, London 1987, s. xi.

rak tanımlanabilir.² Gerçekten bilmek isteyen bir girişim olarak siyaset felsefesi, bilgi ile kanı arasında herhangi bir ayırım yapmayan tüm özel siyasal düşünce biçimlerinden ayrı bir şekilde ele alınmaktadır. Siyaset felsefesi, siyasal şeylerin doğası hakkındaki kanının yerine, siyasal şeylerin doğasının bilgisini geçirme girişimidir. O, aynı zamanda siyasal olan şeylerin doğasının bilgisini ve onların bütün içindeki yerlerinin bilgisini edinme işlevini de üstlenmiş olan bir disiplindir. Siyasal şeylerin doğası hakkında bilgi edinme girişimi, siyaset felsefesinin var olması için gereklidir, ama yeterli değildir. Çünkü, siyaset felsefesi aynı zamanda 'doğru ya da iyi siyasal düzen'in bilgisini edinmekle de ilgilenir.³ Siyaset felsefesi en iyi yönetim biçiminin ne olduğu sorusunu ortaya atıp cevaplamaya çalışır. Bununla birlikte, söz konusu soruyu gelenek, görenek, inanç ya da insanlar arasındaki uzlaşılara ve hatta tarihsal kaynaklı olduğu kabul edilen otoritelere bakarak çözüme bağlamak eğiliminde değildir. Siyaset felsefesi, en iyi ya da en doğru toplum düzeni, doğası gereği her yerde ya da her zaman en iyi, en doğru toplum düzeniyle ilgilidir.

Diğer taraftan bir noktaya daha işaret etmek gerekir ki, siyaset felsefesiyle siyaset bilimi arasında herhangi bir farklılığın olmadığını dile getiren açıklamalar olsa bile, böylesi açıklamaların gerçeği tam ifade ettiklerini söylemek olanaklı değildir. Çünkü, siyaset felsefesiyle siyaset bilimi arasında önemli sayılabilecek bir ayırım vardır. Bu iki disiplin arasındaki söz konusu ayırım, felsefe ve bilim arasındaki temel ayırımın bir sonucu olarak düşünülmektedir. Geleneksel anlamda felsefe ve bilim, birbirlerinden ayrı iki alan olarak düşünülmemektedir. Doğa bilimi, felsefenin en önemli parçalarından birisi olarak kabul edilmekteydi. On yedinci yüzyılın büyük entelektüel devrimi, modern doğa biliminin, geleneksel felsefe ya da doğa bilimine karşı yeni bir felsefe ya da bilimin bir devrimi olduğunu ortaya çıkardı. Ancak, bu yeni felsefe ya da bi-

² Leo Strauss, *What is Political Philosophy*, The University of Chicago Press, Chicago 1988, s. 12.

³ A. De Crespign-K.R. Minogue, *Çağdaş Siyaset Felsefecileri*, çev. M. Tunçay, Remzi Kitabevi, İstanbul 1994, s. 78.

lim, kısmî bir başarıya sahipti. Yeni felsefe ya da doğa biliminin en başarılı parçası yeni doğa bilimidir. Bu zaferinden başka yeni doğa bilimi, gitgide felsefeden daha da bağımsız bir duruma geldi ve hatta felsefe açısından bir otorite oldu. Felsefe ve bilim arasındaki ayırım bu şekilde genel bir kabul gördü. Bu ayırım siyasal olan şeylerin bir tür doğa bilimi gibi, siyaset felsefesiyle siyaset bilimi arasında da gerçekleşti. Ancak, siyaset felsefesiyle siyaset bilimi arasındaki bu ayırımdan hareketle, onların ortak birtakım sorunları incelemedikleri ya da inceleyemeyecekleri sonucunu da çıkarmamak gerekir. Çünkü, bu iki bilgi alanından siyaset bilimini yalnızca 'olan'ın, siyaset felsefesini de 'olması gereken'in alanıyla sınırlandırmak oldukça zor ve hatta bu disiplinlerin edindiği bilginin doğasına ters düşmektedir. Bu arada şunu da ifade etmek gerekir ki, siyaset felsefesinin, mit dememek koşuluyla, tamamen olması gerekeni kendisine konu edinen ideolojiyle hemen hemen aynı anlama geldiği de söylenmektedir.⁴ Oysa ideoloji, belirli bir sınıfın belirli bir çağda özgün sayılabilecek toplumsal düşünce sistemi olarak kabul edilmektedir. İdeoloji, bilimsel gerçeklerle beraber somut tarihsel-ekonomik yapının belirlediği değer yargılarını, önyargıları, toplumun doğru işleyişiyle ilgili kanılarına da kapsar. Deneylerle test edilemeyen bu siyasi inanç sistemi, belirli bir olayda, insanları belirli bir yönde düşünmeye sevk eder. Bilinçli olarak ya da yanlış bir bilinçlenmeyle düşünürlerin, gerçekte toplumsal olaylar, sanki öyleymiş gibi bir tablo çizmesine yol açar. Bu anlamda ideoloji, 'var olan' durumdan çok, birtakım siyasi amaçlar için yararlı etkiler üretmeyle ilgilenen ve gerçeği dile getirmekten çok, iknaya yönelik veya retoriksel bir konuşma edimi gibi görünür.⁵

Düşünce tarihinin belli bir döneminde ortaya çıkmış olan siyaset felsefesi o tarihten bugüne hem konu/alanına ilişkin meydana gelen değişimlere bağlı olarak, hem de siyasal olgu ve olayların doğasını anlamaya çalışan düşünürlerin bakış açılarının farklılığından dolayı önemli değişimler geçirmiştir. Ancak, yine de siya-

⁴ Leo Strauss and Joseph Cropsey, *History of Political Philosophy*, The University of Chicago Press, Chicago 1987, s. 1.

⁵ Terry Eagleton, *İdeoloji*, çev. M. Özcan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1996, s. 56.

set felsefesinin temel soruları, hem klasik siyaset felsefesinde hem de çağdaş siyaset felsefesinde her zaman varlıklarını sürdürmüşlerdir. Biz bu incelememizde, çağdaş siyaset felsefesi akımlarından liberteryenizm akımı içerisinde olduğu düşünülen bir filozofun, Ayn Rand'ın siyaset felsefesini ortaya koymaya çalışacağız. Rand'ın görüşlerini ayrıntılı bir şekilde ele almadan önce, kendisinin de ait olduğu liberteryenizmin ya da liberteryen akımın ne olduğunu ve yukarıda sıraladığımız sorulara vermiş olduğu cevaplar çerçevesinde temel tezlerini konunun anlaşılması bakımından açıklamamızın önemli olduğunu düşünüyoruz.

On sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl klasik liberal mirasın bir devamı olan liberteryenizm, yirminci yüzyıl siyasal felsefesidir.⁶ Liberalizmin yirminci yüzyılda geçirmiş olduğu anlam değişikliklerinden dolayı 'sol' düşünceleri savunanlara ABD'de 'liberaller' denilmesi üzerine, klasik liberal geleneğin takipçisi olanlar, kendilerini ve düşüncelerini 'liberaller'den ayırmak için 'liberteryenizm' kavramını kullanmaya başlamışlardır.⁷ Liberteryen düşünürler içerisinde birey haklarını savunan Murray Rothbard, Tibor Machan, Ayn Rand, Douglas Den Uyl ve Douglas Rasmussen gibi düşünürler bireyci liberaller olarak kabul edilip, diğer haklara ilişkin bakış açılarıyla da Ludwig von Mises, F.A. Hayek ve Milton Friedman gibi düşünürlerden ayrılırlar. Liberteryen düşünürleri çoğunlukla aynı görüşte olan bir bütün ya da grup gibi düşünmemek gerekir; çünkü bu düşünürler arasında çok önemli farklılıklar bulunmaktadır. Hatta bu filozoflardan herhangi ikisinin bile görüşleri aynı değildir. Yine de bu düşünürlerin hepsine liberteryen doktrin taraftarı denilmesi, onların genel anlamda hayatın her alanına ilişkin sınırlamaları reddedip, özgürlüğü temele alan asgari müşterekleri olması sebebiyledir. Liberteryenizm taraftarları, serbest pazar kapitalizmini ve hukukun egemenliğini (*rule of law*) savunup devletçiliğe ve kolektivizme karşı çıkarlar. Liberteryen akımın kolektivizme karşı çıkışının en önemli nedeni, toplumsal

⁶ Chris Matthew Sciabarra, *Ayn Rand*, The Pennsylvania State University Press, Pennsylvania 1995, s. 266.

⁷ Atilla Yayla, *Liberalizm*, Turhan Kitabevi, Ankara 1992, s. xiv.

olana karşı bireysel olana öncelik vermesi ve bireyin özgürlüğünü korumaya çalışmasıdır. Liberteryenizm olarak isimlendirilen siyasi felsefe, her insanın kendi hayatının sahibi olduğu ve hiç kimsenin başka hiçbir insanın hayatının sahibi olamayacağı ve bu durumun sonucu olarak her insanın kendi seçimlerine uygun bir biçimde eylemde bulunabilme hakkına sahip olacağı, diğer insanların da aynı ölçüde kendi seçimleri doğrultusunda hareket edebilme özgürlüklerini ihlal edemeyeceğini savunmaktadır.⁸ Liberteryen düşünürlerden Milton Friedman: “liberal için uygun araçlar, herhangi bir başka biçimin uygun olmadığını belirten gönüllü işbirliği ve özgür tartışmadır. İdeal olan, sorumlu bireyler arasında özgürce ve tartışma temeli üzerinde varılan tam fikir birliğidir” demektedir ve özgürlüğü liberalizmin en temel koşulu olarak değerlendirmektedir.⁹ Aslında liberteryen akımı liberalizmden bağımsız olarak ele almak oldukça zordur. Liberteryen düşünürler temelde liberalizmin tezlerini kabul ederek yola çıkan insanlardır. Bu nedenle liberteryen anlayışın temel görüşlerini ortaya koymadan önce, kısaca da olsa liberalizmin ne olduğunun ve tarihsel süreçte geçirmiş olduğu değişimlere bağlı olarak yüklendiği yeni anlamların açıklanması gerekmektedir.

Var olandan hareket etse de, liberalizm aslında normatif bir teoridir. Dünyayı açıklamaktansa ‘doğru’ bir dünyanın nasıl olması gerektiğini anlatır. Kendi hâline bırakılmış doğal güçlerin hikmetine inanır, bağımsız ve özgür bireylerden oluşan bir toplum hayal eder. Özgürlük taraftarlığı anlamına gelen liberalizm, temelde liberal, yani ‘özgürlüğe inanan insan’ı,¹⁰ rasyonel bireyi merkeze aldığı için, insanın kişiliğini birinci değer olarak kabul etmektedir. Bu nedenle insanın varoluşu ve amaçlara yönelmesi her türlü toplumsal ve siyasal düzenlemenin çıkış noktası olmalıdır. Rasyonel bir varlık olan birey kendi amaçlarını gerçekleştirirken hiçbir dış

⁸ John Hospers, “What Libertarianism Is”, T. Machan (edit), *The Libertarian Alternative*, Nelson-Hall, Chicago 1974, s. 3.

⁹ M. Friedman, *Kapitalizm ve Özgürlük*, çev. D. Erberk-N.Himmetoğlu, Altın Kitaplar, İstanbul 1988, s. 48.

¹⁰ Maurice Cranston, “Liberalism”, Michael Sondel (ed), *Liberalism and Its Critics*, Basic Blackwell, Oxford 1972, s. 458.

engel ve müdahaleyle karşılaşmamalıdır. Bu durum bireysel özgürlük ve hakların varlığını gerekli kılar. Bunun için bireyin dışında kolektif herhangi bir gücün bireye müdahale etmemesi gerekir. Bireylerin değer ve amaçlarından bağımsız kendi başına bir iyi olmadığı gibi, bireylerden ayrı olarak toplum, cemaat, millet diye bir varlık da söz konusu değildir. Liberalizmi, bir taraftan Kant'ın ahlak felsefesinde sözünü ettiği, kendi ahlak yasasını "insanın bir araç değil, her zaman bir amaç olarak alınması gerektiği"ni söyleyen özgür ve özerk bireyine dayandırmak gerektiği gibi, diğer yandan doğal hukuk anlayışına kadar götürmek gerekir. Çağımızdaki insan hakları anlayışının temelinde bulunan doğal hukuk öğretisi, toplumların kendiliğinden birtakım kural sistemleri geliştirdiklerini ve pozitif hukukun bu 'doğal' kurallara göre düzeltilmesi gerektiğini ileri sürer. Doğal hâlde yaşayan insanların, eşit ve özgür olduklarını dile getiren Locke, bazı insanların zaman zaman akla aykırı davranarak doğal yasaları çiğnediklerini ve bu nedenle daha güvenli ve hakları güvenceye alınmış bir biçimde yaşamak için sivil topluma geçme gereksinimi duyduklarını, bu durumun sonucu olarak da aralarında sözleşme yaptıklarını dile getirmektedir. Bu sözleşme, insanların 'doğal hakları'nı saklı tutarak bir siyasal yönetim kurulmasıyla sonuçlanmış olduğundan, siyasal yönetimin varoluş amacı bu hakların korunması ve insanlar arasındaki özel sözleşmelerin uygulanmasıdır. Siyasal yönetimin görevi bu hakları korumak ve kamu güvenliğini sağlamak olduğu için, bir devlet bu amacı aşan bir güç kullanımına başvurması hâlinde meşruluğunu yitirir ve vatandaşların direnme hakkı doğar.¹¹ İnsanlar arasında yapılan sözleşme, insanların tâbi olacakları her çeşit kuralın bizzat kendilerince seçilmiş olması gerektiği düşüncesini yansıtmaktadır. Bu durum, birey-toplum ilişkisi çerçevesinde dile getirildiği zaman; bireyleri toplum öncesi bir durumda toplumdaki bağımsız olarak var kabul eden sözleşme anlayışı, bunun bir sonucu olarak, bireylerin toplum veya onun temsilcisi sa-

¹¹ John Locke, *Two Treatises of Civil Government*, Everyman's Library, London 1960, s. 219.

yılan devlet tarafından haklarından yoksun bırakılmayacaklarını kabul etmek demektir ki, liberal bakış açısının özü de budur. Ayrıca düşünsel ve toplumsal yaşamda meydana gelen dünyevileşme süreci, liberalizmin temel değeri olarak kabul edilen bireyselliğin gelişmesine de önemli katkılarda bulunmuştur. Bütün bu gelişmelerin bir sonucu olarak, on dokuzuncu yüzyıl başlarına gelindiğinde klasik liberalizmin insan görüşü ile siyasal ve ekonomik boyutu şekillenmiş durumdaydı. Birey hakları ve siyasal özgürlükler, temsilî sisteme dayalı sınırlı hükümet, hukuk devleti, sözleşme özgürlüğü ve piyasa ekonomisi klasik liberalizmin temel ilkeleri olarak kabul edilebilir.

Klasik liberalizmin günümüzdeki uzantısı durumunda olan neo-liberal düşüncenin toplumsal ve siyasal olaylara yaklaşımı hemen hemen klasik liberalizmle aynıdır. Çünkü, neo-liberaller de ekonomik ve siyasal olana ilişkin görüşlerinin temelini birey kavramını aldıkları için, klasik liberalizmin belli başlı ilkelerine bağlıdırlar. Liberalizm geleneği içerisinde değerlendirilebilecek bir diğer akım da liberteryenizmdir. Liberteryen düşünürlerin çıkış noktası, bireyin özgürlük alanını olabildiğince genişleterek devletin sınırlandırılmasıdır. Bu nedenle özgürlük ve adalet kavramlarını da yeniden tanımlamışlardır. Bireyin olanaklı olduğu ölçüde özgür olması gerektiğini söyleyen liberteryen düşünürler, toplumun kendiliğinden gelişmesinin yolunu açmaya çalışırlar. 'Kendiliğindenlik'in esas olduğu bir anlayışta, hukukun olabildiğince nötr olması, içsel değer yargıları ve hiyerarşiler içermemesi gerekir. Nötr bir hukuksal çerçeve içinde toplumun kendi dinamiğine terk edilmesi, toplumun rasyonalist bir düzenlemeye konu olabileceğinin de reddidir.¹² Şüphesiz, hem klasik liberaller hem de neo-liberaller her zaman özgürlük âşığı olduklarını dile getirmişlerdir. Fakat liberteryen akım, liberalizm içerisinde özgürlüğün en merkezde bulunduğunu ve kendisinin öncelikli ilgisinin de özgürlük olduğunu ifade eder.¹³ Liberteryen akım yandaşları, düşünsel incelemelerine bireyle başlamaktadır. Aslında bu yöntem-

¹² Etyen Mahçupyan, *İdeolojiler ve Modernite*, Yol Yayınları, İstanbul 1996, s. 93.

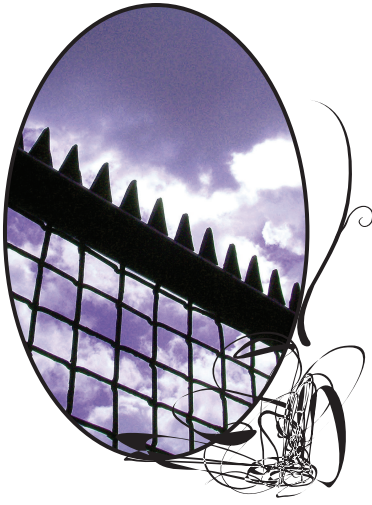
- Mack, Eric 53
 maneviyat 77, 80, 102, 217; ~ yamyamları 69, 77, 80, 217
 mantık 60-61, 63, 69, 74-75, 84, 86, 89, 92, 96, 100, 103, 113-114, 123, 126-128, 136, 143
 Marksizm 227
 Marx 53
 mazoşizm 75
 metafizik 47, 56-57, 62, 64, 132-133, 145, 151, 192-193, 215
 metafiziksel alçakgönüllülük 125
 militarizm 168
 millet 14, 159, 161-163
 Mises, Ludwig von 12
 Mısır 160
 mistik(ler) 80-81, 89-94, 98-103, 111, 142, 159, 181, 217; ~ kaderciler 143; ~ parazit 127; ; beden ~i 81, 89-90, 98, 142, 217; ruh ~i 80-81, 89-91, 94, 98, 217-218; ruh ve beden ~i 80, 86, 90, 93; ruh ve madde ~i 88, 90, 96, 113
 mistisizm 36, 133, 149, 204
 modernite 15, 229
 Mutlak 95
 mutluluk 63, 67-68, 118-120, 219; ~u arama hakkı 38, 48, 63, 69, 118, 120, 129, 139, 141-142, 144, 146-147, 201, 205, 219
 mülkiyet 16, 22, 24, 29, 139-142, 144, 146-148, 163, 187-188, 192; ~ hakkı 22, 24, 29, 139-142, 144, 146-147, 187, 192
- Napolyon 65
 Narveson 22
 Nathaniel 52, 135
 nedensellik 93-94, 141
 neo-liberaller 15-16
 neo-objektivist 53
 New York 37, 52
 Nietzsche 108, 224
 Nolte 53, 226
 Nozick, Robert 21, 214
 nükleer savaş 46
- O'Connor, Frank 39
- objektivizm 50, 133
 olan 9, 11, 213
 olması gereken 9, 11, 151, 175, 179
 ontoloji 131
 otorite 7, 10-11, 17, 21-22, 64, 99, 103, 144, 159, 166, 175, 180-181, 229
 otoriter 128, 156-157, 160, 162, 167-168, 223
 ödev 23, 28, 77, 138, 146, 150, 196; ahlaki ~ 106
 öfke 70, 221, 226
 özdeğer 66, 118
 özdeşlik 90-91, 93, 95-96, 122, 137
 özel mülkiyet 163, 192, 230
 özgeci öğretmenler 64, 72
 özgecılık 49-50, 72, 75, 83, 201, 203-204
 özgür fâil 16
 özgür irade 16, 74-75, 78, 152
 özgürlük 12-17, 19, 21-22, 28-29, 37, 57, 69, 76, 91, 124, 129, 138-140, 142-143, 145-147, 149, 156, 164-165, 167, 170, 173, 175, 179-182, 184, 186, 191, 193, 204-205, 210, 212-215, 222-224, 228; bireysel ~ 14, 16, 29, 205, 213; entelektüel ~ 143; siyasal ~ 19, 143
 özsaygı 83, 87, 103, 113, 118, 219
- Packer, Edith 53
 para 18-20, 23, 25, 47, 69, 75, 82, 85, 87, 94, 115-116, 142, 147-148, 152, 163, 167, 188, 190, 199, 218
 parlamento 35
 pazar 165-166, 191, 198, 213
 Peikoff, Leonard 53
 piyasa 19, 189, 198, 223, 225-229; ~ tutucuları 228; ~ tutuculuğu 227
 Platon 55
 Popper, Karl 227
 pozitivizm 167
 proleterya diktatörlüğü 68
 Prusya 160
 psikoloji 47, 56, 160, 214
- Rasmussen, Douglas 12, 53
 rasyonalite 104, 109, 113, 123, 143, 150, 168, 185, 204
 rasyonalizm 168

- rasyonel bencillik 50-51, 104, 119, 129, 205, 219; ~in ahlakiliği 48
 rasyonel birey 13, 73, 104, 155-156, 205, 211, 217, 219, 230
 rasyonel insan 34, 86, 113, 116, 118-128, 142, 193, 205, 219
 rasyonellik 114-115, 127, 188, 200
 refah devleti 160, 223
 Reform 211
 Reisman, George 53
 rekabet 126, 165, 180-181, 189, 220, 223
 Ridpath, John 53
 Roark, Howard 42, 55
 Robespierre 196
 Roma İmparatorluğu 160
 Rothbard, Murray 12, 26
 Rönesans 211-212, 214
 ruh 17, 31, 41, 44, 55, 65-68, 79-80, 84-86, 89, 91, 94, 97, 99-102, 107, 115, 118, 127, 129, 142-143, 204, 209, 217, 225; ~ ve madde 55, 87-90, 96, 113
 ruhçular 80
 Rus felsefesi 51, 133
 Rus kültürü 36
 Rusya 35, 37-40, 153, 171, 195

 sadizm 75
 sağ 48, 131
 sahtekârlık 29, 60, 63, 113, 115, 177
 sanat 27, 47, 55-56, 191, 199
 savaş 45, 66, 72, 82, 160-167, 169-170, 212; ~ kârcılığı 165
 Scott, Walter 36
 serbest pazar 123, 131, 143, 164, 188, 203; ~ kapitalizmi 12
 serbest piyasa 165-166, 198-201, 223-224, 228
 sermaye 18, 20, 33, 189-190, 230
 servet 48-49, 88, 94, 100, 102, 118, 125, 141, 146, 166, 190, 199, 202-203, 227, 230
 sevgi 42, 48, 72, 78-79, 83-84, 87-88, 94, 101, 110-111, 115, 125-127, 133, 144
 Sezar 65
 sıfırın egemenliği 93
 siyaset düzen 9-10, 14
 siyaset mutlakiyetçilik 35
 siyaset teoriler 18
 siyaset yaşam 205, 208, 230
 siyaset 8-11, 33, 36, 54, 56, 104, 106, 129, 131, 136, 167, 208-210, 227-229
 siyaset bilimi 9-11
 siyaset felsefesi 7-12, 33, 53-54, 129, 132, 146, 171, 207-211
 siyasi rejim 162
 Smith, Kay Nolte 53
 soğuk savaş 162
 sol 12, 48
 Solovyov 133
 sorumluluk 22, 27, 59, 73, 75, 77, 91, 104, 109, 111, 114-115, 121, 123-127, 170, 181, 200, 205, 216
 sosyal adalet 30, 227-228, 230
 sosyal bilimler 227
 sosyalistler 29
 sosyalizm 161; nasyonal ~ 227
 sosyoloji 134
 Sovyetler Birliği 160, 221
 St. Petersburg 35
 Stalin 172, 196
 Stirner, Max 108
 Strauss, Leo 207
 sübjektivizm 151

 şiddet 26
 Şili 136

 Tanrı 10, 43, 50, 80-81, 90, 92, 94, 98, 101-102, 106, 119, 137, 146, 160, 218
 tanrısallık 76
 tarih 37, 54
 tekbencilik 132
 ticaret 7, 30, 123, 133, 147-148, 151, 163-165, 168, 183, 198-199, 201
 topluluk 26, 70, 105, 134-135, 149-150, 209, 214, 217; ahlaki ~ 17; siyaset ~ 134, 208-209
 toplum(lar) 14, 16, 19, 30, 71, 76, 78, 81, 97-98, 105-106, 123, 128, 132-133, 137-139, 144, 146, 149, 158-160, 170-171, 174, 184, 192, 194, 198, 201, 211, 213, 223, 230; ~ mühendisliği 156; açık ~ 224-228; birey-- 14; endüstri-

- yel ~ 119; feodal ~ 18; kabileci ~ 202; kapalı ~ 224; kapitalist ~ 193, 201-202; özgür ~ 123-124, 128, 135, 152-153, 155, 200, 224; sanayi ~u 176, 214; sınıfsız ~ 78; sivil ~ 14, 158, 166, 168; yamyam ~u 137
 toplumculuk 211
 toplumsal bağlam 132
 toplumsal: ~ dayanışma 30; ~ determinizm 134; ~ mühendislik 227; ~ sorumluluk 228; ~ varoluş 135
 toplumsallık 106, 134
 totalitarizm 156
 totaliter 34, 39, 46, 128, 155-158, 160, 167-168, 172, 221, 223; ~ devlet 39, 155-157
 Trotsky 157
 tutarlılık 86, 114, 189; entelektüel ~ 86
 tüketici 69, 147, 190, 200; ~ hakları 147; bağımsız ~ 184
 tüketicilik 77
 tüketim 75, 90, 189

 ulus 7, 113, 135, 137-138, 150, 153-154, 165-166, 222, 229
 ulusal gelir 189
 ulus-devlet 229
 Uyl, Douglas Den 12, 53
 uzlaşma 44, 178

 üretici 69, 75, 86, 119, 146-147, 162, 190, 200
 üretici etkinlik 112
 üretim 18, 45, 93-94, 152, 166, 180, 183, 186, 188-189, 193, 200, 203, 205, 213, 218, 223, 229
 Valhalla 52
 varlık 12, 14, 23, 38, 40, 54-57, 59-62, 64, 70, 75, 80, 89-90, 93-96, 104-106, 118, 128, 133, 135, 137, 139-140, 142, 145-146, 149, 151, 159, 162, 179, 183-184, 186-187, 194, 198, 214-215, 217-218; rasyonel ~ 60, 145
 varoluş 14, 52, 75, 81, 89, 91-92, 94-95, 98, 100, 103, 110-112, 114-117, 121, 129, 134-135, 214
 vergi 20, 30, 33, 163-164, 166, 200
 verimlilik 114, 143, 200
 Walsh, George 53
 Wrong, Dennis 134
 yalnız kurt 110
 yapay seçimler 129
 yaratıcı bireyler 47
 yaratıcı etkinlik 113, 219
 yaratıcı insan 42, 63, 94, 103, 106-111, 114, 117-118, 120, 127-128, 164, 202, 219, 127-128, 202
 yaratıcılık 44, 68, 75-76, 128
 yasalar 22, 28-31, 112, 175, 179, 209
 yasama 167, 175
 yaşama hakkı 20-21, 28, 135, 172
 yeni-objektivist liberteryen 53
 yoksulluk 36, 201
 yöneten-yönetilen 18, 207
 yönetim 7, 53, 88, 103, 128-129, 153, 155, 160-161, 163, 175, 179, 181, 183, 187, 192, 222; ~ biçimi 9-10, 35, 153, 209-210; baskıcı ~ 144; çete ~i 154, 162, 167, 171, 173; grup ~i 149; istibdat ~i 153, 179; işletme ~i 188; siyasal ~ 14, 26, 144, 147, 150, 174-175, 180-181; zorbalık ~i 197
 yurttaşlık 19
 zekâ 91, 111, 116, 141, 193, 203
 zenginlik 125, 163, 184, 203
 zihniyet 66, 167, 194
 zorbalık rejimi 77

Liberal siyaset felsefesinin 20. yüzyıldaki en önemli temsilcilerinden biri kuşkusuz Ayn Rand'dır. Ayn Rand felsefesinin ve düşünme biçiminin konu edildiği Özgür Birey Sınırlı Devlet'te filozofun siyasal düşünceleri felsefi bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Kitabın hazırlanması aşamasında filozofun –mektupları da dahil olmak üzere– yazılı tüm eserlerine müracaat edilmiş, ayrıca onun düşüncesini ve felsefesini ortaya koyan çok çeşitli kaynaklardan yararlanılmıştır.

Siyaset felsefesi, ortak yaşamımız, siyasal kurumlarımız, ekonomik sistemimiz ve bireysel yaşam tarzımız gibi toplumsal etkinliklerimizin en iyi nasıl düzenleneceği konuları üzerine felsefi bir refleks olarak tanımlanabilir. Siyaset felsefesi, yaptırım gücü bulunan kurumlar ve bu kurumların doğasına ilişkin bir açıklama çalışmasıdır. Bu çerçevede aileden ulus-devlete ve uluslararası örgütlerden dünya çapındaki kuruluşlara kadar uzanan çok sayıda zorlayıcı kurum ve kuruluştan söz edilebilir. Yaptırım gücü bulunan bu kurumlar, üyelerinin rızasına dayalı olarak oluştuğu için, onlar üzerinde meşru siyasal otoriteye sahiptir. Oteritenin yaptırım gücü, bireyin özgürlük alanı Özgür Birey Sınırlı Devlet'in ele aldığı iki temel noktayı oluşturur.

ISBN 975-8988-18-2

9 799758 988180